

רק כשיעור המעות ששילמת אתה על הפשתן, שכיון שלא זכית  
במעות הרי זה נראה כריבית אם תטול יותר ממה שנתת למוכר  
מתחילה.  
הגמרא תמדה על פסק דינו של רב. מקשה הגמרא: **כָּמָן** – כמי  
סובר רב, שפסק שאם לא ידעו הלוקחות שהפשתן שייך לרב  
כהנא לא זכה במעות, האם סובר הוא **כְּכִי מַעְרָבָא**, **דְּאָמְרִי לַעִיל**  
(קב: **מִי הוֹדִיעֵנוּ לְבַעַל חֲסִין שִׁקְנָה חֲסִין לְבַעַל מְעוֹת**, ובכש שאין  
כוונת בעל החסין להקנות החסין לבעל המעות אלא ללוקח  
שלפניו, כך גם אין כוונת לוקחי הפשתן להקנות המעות לבעל  
הפשתן אלא למוכר שלפניהם, ולכך לא זכה רב כהנא במעות.  
הגמרא דוחה אפשרות זו, שהרי **אֲמַר מִי יְהִיב רַב כְּהֵנָּה אֲרִבָּע**  
**וְשִׁקְלִי תַמְנִי** – וכי מתחילה נתן רב כהנא את המעות על מנת  
להיפרע אחר כך מעות, שנאמר שכיון שנתן ארבע ועתה נוטל  
שמונה הרי זה דומה לריבית, הרי לא כך היה המעשה, אלא רב  
כהנא נתן מעותיו עבור הפשתן שלקה, ומעתה הפשתן הרי הוא  
שלו בכל מקום שהוא, ו**כִּיִּתְנָא מַמְלִיא הוּא דְאִיִּיקָר** – ובשנתייקר  
הפשתן הרי הוא נתייקר לו, ובעלי הפשתן שמכרוהו לאחרים  
**מִיִּנְיָן גְּזִילָהּ** – גזלו בכך את הפשתן מרב כהנא, ו**תִּנְן** במשנה (צג:)  
**כָּל הַגְּזִלִין מְשַׁלְמִין בְּשַׁעַת הַגְּזִילָהּ**, וכיון שבעלי הפשתן מכרוהו  
משנתייקר, עליהם לשלם לרב כהנא כפי מה שהיה שווה בשעת  
המכירה שהיא שעת הגזילה, ואם כן לא שייכת כאן טענת בני  
מערבא, שהרי אין אף צריכים שיקנו הלוקחות את המעות  
שנאמר **מִי הוֹדִיעֵנוּ שִׁקְנָה הַמְּעוֹת לִרְב כְּהֵנָּה**, אלא יש לו לרב  
כהנא ליטול את מעותיו כדין תשלומי גזילה שמשלמין בשעת  
הגזילה, ואם כן מה טעמו של רב.  
הגמרא מבארת שהמעשה היה באופן אחר, ובכך מבואר פסקו של  
רב: **אָמְרִי, הָתָם בִּמְעֵשָׁה דִּרְב כְּהֵנָּה, אָמְנָה הוּא, וְלֹא מְשִׁכִּיה רַב**  
**כְּהֵנָּה לְכִיִּתְנָא** – לא קנה עדיין רב כהנא את הפשתן בקנין משיכה  
וכיון שלא היה הפשתן עדיין כלל ביד המוכר) אלא רק בתורת  
אמנה: שהאמין למוכר ונתן לו מעות על סמך שיתן לו לאחר זמן  
את הפשתן. **וְרַב לְמַעְמִיָּה** – וטעמו של רב שפסק שלא יטול את  
המעות כפי מה שנתייקר, כשיטתו במקום אחר, **דְּאָמְרִי רַב (ב"מ**  
**סג.) עוֹשִׂין אָמְנָה בְּפִירוֹת** – מותר אדם לתת מעות לחבירו באמנה,  
ולפסקו עימו שיתן לו את הפירות לאחר זמן לפי השער הווה של  
עכשיו אפילו אם יתייקרו לאחר מכן, אבל רק אם נותן לו לבסוף  
את הפירות, ואין עוֹשִׂין אָמְנָה בְּדָמִים – אך אין עושין כן בדמים,  
שיתן לו המוכר לבסוף דמים כשיווי הפירות בשער היוקר, כיון  
שנראה הדבר כריבית, שנתן לו הלוקח ארבע זוז ועתה נוטל  
שמונה. לכך פסק רב שאם כשמכרו את הפשתן לא אמרו שהוא  
של רב כהנא, לא יטול רב כהנא את הדמים.  
כל מי שהתחייב ממון לחבירו וכפר, ונשבע לשקר, חייב לשלם  
מלבד הקרן עצמה עוד חומש מהקרן, וכן להביא אשם גזילות,  
במשנתינו יבואר שנוסף עליו גם חיוב להחליף את הגזילה אחרי  
הגזול אף למקום רחוק, ואף להוציא הוצאות על כך.

### משנה

הגזול את חבירו ממון השָׁנָה פִּירוֹתָהּ, וְנִשְׁבַּע לוֹ בִּשְׁקָר שֶׁלֹּא גִזַּל, וְחֹזֵר וְהוֹדָה שֶׁגִּזַּל, וְיֹלֵכְנָהּ הַגְּזוֹל אַחֲרָיו אֲפִילוּ לְאִרְץ רְחוֹקָה כְּבִיר, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה כד) **לֹאֲשֶׁר הָיָה לוֹ יִתְּנֶנּוּ בָיִם אֲשֶׁמְתָּהּ**, וְעַד שִׁיחֲזִירֶנָּה לִּגְזוֹל עֲצָמוֹ אֵין לוֹ כִּפְרָה, וְאֵינוּ יֹכֵל לְהַבִּיא אֶת אֲשֶׁמוֹ. וְכִיוֹן שֶׁכֵּן, לֹא יִתֵּן אֶת הַגְּזִילָהּ לֹא לְכֶנֶּה שֶׁל הַגְּזוֹל, וְלֹא לְשִׁלּוּחָהּ שֶׁל הַגְּזוֹל, כִּיוֹן שֶׁאֵינוּ מְקִיִּים חַיִּיב הַשְּׁבָה עַד שֶׁתִּבְּאוּ הַגְּזִילָה לַיָּד הַגְּזוֹל, וְאֵם תֵּאבֵד בְּדֶרֶךְ לֹא יִפְטֹר. אֲבָל כִּדִּי שֶׁלֹּא יִמְנַעוּ הַגְּזוֹלִים מִלְּעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה תִּקְנוּ חֲכָמִים שְׁנוֹתֵי הַגְּזוֹל אֶת הַגְּזִילָה לְשִׁלּוּחַ בֵּית דִּין וְנוֹסֵף בְּכָךְ מַחֲזִיבוֹ, וּמִבֵּיא אֶת אֲשֶׁמוֹ אֶף קוֹדֵם שֶׁהִגִּיעָה הַגְּזִילָה לַיָּד הַגְּזוֹל. אוֹמֶרֶת הַמִּשְׁנָה דִּין נוֹסֵף: וְאֵם מֵת הַגְּזוֹל, וְהוֹדָה הַגְּזוֹל אֶת הַגְּזִילָה לְיוֹרְשָׁיו, וְאֵף אַחֲרֵיהֶם חַיִּיב לִלְכַּת אֲפִילוּ לְמוֹדִי, וְעַד שִׁיחֲזִירָהּ לָהֶם אֵינוּ יֹכֵל לְהַבִּיא אֶת אֲשֶׁמוֹ. הַמִּשְׁנָה מְבַאֵר שְׁחִיבוֹ הַהוֹלָכָה לְמוֹדִי נֶאֱמַר רַק לְגַבִּי הַקֵּרן.

אֵין בּוֹפִין אֶת הַמוֹכֵר לְמַכּוֹר וְיִמְנָא אַחֲרֵיתִי – אין כופים את המוכר  
לחזור ולכתוב ללוקח שטר נוסף על שמו, שיהיה בידו לראיה נגד  
יורשי הריש גלותא שלא יטענו שירשוהו מאביהם, שהרי לא התנה  
עמו כן מתחילה. וְאֵם אָמְרִי לוֹ הַלּוֹקָה, הֲרִינִי קוֹנֶה אֶת הַשְּׂדֵה עַל  
מְנָת שֶׁתִּכְתּוּב לִי שְׁנֵי שְׁטוֹת, אֶחָד עַל שֵׁם הַרִיש גְּלוֹתָא, שֶׁאֵם  
יבואו מערערים לערער על השדה, אראה להם שהשדה שייכת  
לריש גלותא, ואם יבואו יורשי הריש גלותא, אראה להם ששדה  
זו שלי היא, בּוֹפִין אֶת הַמוֹכֵר לְמַכּוֹר – לכתוב לו שטר אחר על  
שמו, שהרי כך התנה עמו.  
הגמרא מבארת את החידוש בדברי הברייתא לשיטת אביי: אָמְרִי  
מִר, הַלּוֹקָה שְׂדֵה בְּשֵׁם חֲבִירוֹ אֵין בּוֹפִין אֶת הַמוֹכֵר לְמַכּוֹר וְיִמְנָא  
אַחֲרֵיתִי.  
מקשה הגמרא: פְּשִׁיטָא, וכי משום מה נכפהו על כך. מתרצת  
הגמרא: מָהוּ דְתִימָא, מְצִי אָמְרִי לִיה הַלּוֹקָה, מִידַּע יְדַעְתָּ דְאִתָּא  
לְנִפְשָׁא שְׁקִילָא – הרי ידעת שאני קונה את השדה לעצמי, ופְּנִיחָא  
בְּעִלָּמָא הוּא דְקָבָעִינָא – ומה שבקשתי לכתוב את השטר על שם  
הריש גלותא אינו אלא להציל את השדה מידי המערערים, וְוִוִי  
בְּכִי לֹא שְׂרִינָא – ואף זה יודע אתה שלא התכוונתי להשליך את  
כספי בזוינם, שלא תהיה לי הוכחה כלל על בעלותי בשדה, אֵלֹא  
אֲדַעְתָּא דְכֵתֵב לִיה שְׁטָרָא אַחֲרֵינָא – אלא הרי זה כאילו התניתי  
עמך בפירוש שתכתוב לי שטר נוסף על שמי, ואם כן נחייב את  
המוכר לכתוב לו, קָא מְשַׁמְעֵי לוֹ הַבְּרִייתָא, שֶׁאֵינוּ מַחֲזִיבוֹ לְכַתּוּב לוֹ,  
דְּאָמְרִי לִיה הַמוֹכֵר, כְּבוֹר הִתִּיבִי דְעִנְיָנָא עֲבָדִי לָךְ בְּהִרְיָה הוּא דְיִדְבַּקָה  
לִיה בְּשִׁמְיָה – תנאי עשית לך עם הריש גלותא שקנית את השדה  
על שמו שהוא יכתוב לך שטר על שמך, וְיִכְתּוּב לָךְ שְׁטָרָא אַחֲרֵינָא  
– ואם כן יכתוב לך הוא שטר אחר, ואין זה נחשב כאילו התניתי  
עימי על כך.  
הגמרא מבארת את החידוש בסיפא של הברייתא, לשיטת אביי:  
בְּסִיפָא אֶת הַבְּרִייתָא שְׁנִינָא, וְאֵם אָמְרִי לוֹ הַלּוֹקָה לְמוֹכֵר, הֲרִינִי קוֹנֶה  
אֶת הַשְּׂדֵה עַל מְנָת שֶׁתִּכְתּוּב לִי שְׁנֵי שְׁטוֹת, בּוֹפִין אֶת הַמוֹכֵר  
לְמַכּוֹר – לכתוב לו שטר נוסף.  
מקשה הגמרא: פְּשִׁיטָא, שהרי כך התנה עמו בפירוש. מתרצת  
הגמרא: לֹא צְרִיכָא – אכן אין דברי הברייתא אמורים באופן  
שהתנה עמו בפירוש, אלא מדובר דְּאָמְרִי לָהּ לְסַתְרִי קַמִּיה דְיִדְבָּה  
– שאמר לעדים בפני המוכר, הוּוּ דְשְׁטָרָא אַחֲרֵינָא קָא בְּעִינָא – דעו  
לכם שחפץ אני בשטר נוסף, על שמי. מָהוּ דְתִימָא, מְצִי אָמְרִי לִיה –  
שיכול לומר המוכר ללוקח, אָמְנָא – הייתי סבור, שְׁטָרָא מְחִיבָא  
דְּשִׁקְלָה בְּשִׁמְיָה קָאמְרִית – שכונתך שהיך רוצה שטר אחר  
מהריש גלותא שקנית את הקרקע על שמו ולא ממני, קָא מְשַׁמְעֵי  
לוֹ הַבְּרִייתָא, דְּאָמְרִי לִיה הַלּוֹקָה לְמוֹכֵר, לְהִכִּי מְרַחֵי וְאָמְרִי לָהּ  
לְעִדִּים קָמָה – לכך מרחתי לומר כן לפני העדים דוקא בפניך, משום  
דְּמִינָךְ הוּא דְקָא בְּעִינָא – שממך אני רוצה שטר נוסף, והרי זה  
כאילו התניתי עמך כן בפירוש.  
הגמרא מביאה נידון נוסף השייך למחלוקת רבי יוחנן ובני מערבא  
לעיל (קב:) האם יש מקום לטענת **מִי הוֹדִיעֵנוּ לְבַעַל חֲסִין** שיקנה  
חֲסִין לבעל מעות:  
**רַב כְּהֵנָּה יְהִיב זְוִנָא אֲכִיתָנָא** – רב כהנא קנה פשתן ושילם עליו  
מעות, אלא שהשאירו ברשות המוכר, לְפֻסָּה אִיִּיקָר בִּיתָנָא –  
ולבסוף נתייקר הפשתן, וְנִגְיָה מְרוֹוֹתֶיהָ דְכִיתָנָא – הלך המוכר,  
ומכר את הפשתן של רב כהנא לאדם אחר לפי שער היוקר, על  
מנת לתת את המעות לרב כהנא. אָתָּא לְקַמִּיה דְרַב, אָמְרִי לִיה מָה  
אָעֲבִיד – בא רב כהנא לפני רב ושאלו, מָה אַעֲשֶׂה, אִיִּיל אֲשִׁיקְלִי  
זְוִנָא – האם אלק ואקח את המעות ששילמו הלוקחות, אף על פי  
שארוויח בכך, שהרי הם שילמו יותר ביוקר, או שמא נראה הדבר  
כריבית ואסור מדרבנן. אָמְרִי לִיה רַב, אִי בִי קָא וְנִגְיָי אָמְרִי הָאִי  
בִּיתָנָא דְכִיתָנָא הוּא – אם בעת מכירת הפשתן אמרו ללוקחות  
שפשתן זה שייך לרב כהנא, יֵל שְׁקִיל – לך קח את המעות, שהרי  
שלך הם. וְאִי לֹא אמרו להם כן, וסברו הלוקחות ששלחם הוא, לֹא  
תְשַׁקֵּל – אל תקח את כל המעות שהם שילמו כשער היוקר, אלא

## המשך ביאור למסכת בבא קמא ליום ראשון עמוד א

|    |                                                                                                 |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1  | אומרת המשנה: נָתַן לוֹ הַגִּזְלָן אֶת הַקֶּרֶן, וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַחוּמָּשׁ,                 |
| 2  | או שִׁמְחַל לוֹ הַנִּגְזָל עַל הַקֶּרֶן וְלֹא מַחֵל לוֹ עַל הַחוּמָּשׁ, או שִׁמְחַל לוֹ         |
| 3  | עַל זֶה וְעַל זֶה, חוץ מִפְּחוֹת מַשּׁוּה פְּרוּטָה בְּקֶרֶן, בְּכָל אֱלוֹ, כִּיּוֹן שֶׁלֹא     |
| 4  | נִשְׁאָר עַל הַגִּזְלָן חַיִּיב שׁוֹה פְּרוּטָה בְּקֶרֶן, אֵינוֹ צָרִיךְ לִילֵךְ אַחֲרָיו       |
| 5  | בְּשִׁבִּיל הַחוּמָּשׁ, אֲלֹא יִנִּיחוּ בִידוֹ עַד שִׁיבֹא הַנִּגְזָל לִיטְלוֹ מִמֶּנּוּ. אֲךְ  |
| 6  | אִם נָתַן לוֹ הַגִּזְלָן אֶת הַחוּמָּשׁ, וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן, או שִׁמְחַל לוֹ          |
| 7  | הַנִּגְזָל עַל הַחוּמָּשׁ וְלֹא מַחֵל לוֹ עַל הַקֶּרֶן, או שִׁמְחַל לוֹ עַל זֶה וְעַל זֶה       |
| 8  | חוץ מַשּׁוּה פְּרוּטָה בְּקֶרֶן, בְּכָל אֱלוֹ, כִּיּוֹן שֶׁיֵּשׁ עֲלָיו חַיִּיב שׁוֹה פְּרוּטָה |
| 9  | בְּקֶרֶן צָרִיךְ לִילֵךְ אַחֲרָיו.                                                              |
| 10 | הַמִּשְׁנָה מִבֵּאֵרֶת שֶׁאִפְשָׁר לְהַתְּחַיֵּב בְּכֻמָּה חֹמְשִׁים עַל גְּזִילָה אַחַת.       |
| 11 | אומרת המשנה: אִם נָתַן לוֹ הַגִּזְלָן אֶת הַקֶּרֶן, וְנִשְׁפַּע לוֹ לְשִׁקֵּר עַל               |
| 12 | חַיִּיב הַחוּמָּשׁ, שֶׁאִמָּר שֶׁכֵּבֵר נִתְּנוּ לוֹ, וְחֹזֵר וְהוֹדָה שֶׁלֹא נִתְּנוּ,         |

ומבארת את דעת רבי עקיבא: ורבי עקיבא, אף הוא סובר שתיקנו  
 כן לגבי הולכה למדי, אך לדעתו לא תיקנו כן בגזול אחד מחמשה,  
 משום דבי עבד רבנן תפנתא שיתן את הגזילה לבית דין, היינו  
 היבא דידע לטאן גזילה – באופן שהגזול יודע ממי גזל, אלא שאינו  
 במקומו שישב לו, דקא מהדר ליה ממונא למריה – שהרי הממון  
 יחזור לבעליו, כשיחזור הגזול למקומו לאחר זמן, אך בגזל אחד  
 מהמשה, דלא ידע הגזול לטאן גזילה, דאם יניח את הגזילה בבית  
 דין לא תרד ממונא למריה – לא יחזור הממון לבעליו, לא עבד רבנן  
 תפנתא, אלא חייב להשיבה ליד הגזול, ומשלם לכל אחד ואחד.  
 הגמרא דוחה אוקימתא זו, שמחלוקת רבי עקיבא ורבי טרפון היא  
 רק כשנשבע לשקר. מקשה הגמרא: מתיב רב הונא בר יהודה,  
 שנינו בברייתא, אמר רבי שמעון בן אלעזר, לא תחלקו רבי טרפון  
 ורבי עקיבא על אדם שלקח – קנה חפץ מאחד מהמשה, ואינו יודע  
 מאיזה מהן לקח, שלדברי הכל מניח את דמי המקח ביניהם  
 ומסתלק, כיון שלא עשה איסור בכך, והפסוק לא אשר הוא לו נתנו  
 ביום אשמתו המחייב להשיב לידי הגזול נאמר רק במקום שחטא  
 וצריך כפרה, על מה תחלקו, על אדם שגזל מאחד מהמשה בני אדם,  
 ואינו יודע מאיזה מהן גזל, שרבי טרפון אומר מניח דמי גזילה ביניהם  
 ומסתלק, ורבי עקיבא אומר כיון שעבר איסור, אין לו תפנה  
 להפטר, עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד. מסיים רב הונא את  
 קושייתו, ואי סלקא דעתך לומר שנחלקו רק באופן דאשתבע  
 לשקר, אם כן מה לי תורה, מה לי גזל, והרי השבועה היא  
 המחייבת, וכמו שחייבה התורה בנשבע לשקר על שבר שכיר, אף  
 שבא הממון לידו בהיתר, כך יש לחייבו בשבועת שקר על מקח,  
 אף שבא הממון לידו בהיתר.  
 ועוד מתיב רבא, אף לסוברים שנחלקו רבי עקיבא ורבי טרפון גם  
 במקח, מברייתא ששנינו, מעשה בחסיד אחד שלקח חפץ מאחד  
 משני בני אדם, ולא היה יודע מאיזה מהן לקח, וכל אחד מהם טען  
 שלקח ממנו, ובא לפני רבי טרפון, אמר לו רבי טרפון נחנא את דמי  
 מקנה ביניהם והסתלק. חור אותו חסיד ובא לפני רבי עקיבא, אמר  
 לו רבי עקיבא אין לך תפנה להפטר עד שישלם את דמי המקח לכל  
 אחד ואחד. מסיים רבא את קושייתו, ואי סלקא דעתך שנחלקו רק  
 באופן דמישתבע לשקר, 'חסיד' מי מישתבע בשקרא – וכי יתכן  
 שאדם המכונה בברייתא כ'חסיד' ישבע לשקר. ובי תימא  
 דבתחילה לא היה חסיד, אלא מישתבע לשקר, ויהדר – ואחר כך הו'  
 חסיד, והא כלל הוא בדינו, דכל היבא דאמרנן מעשה בחסיד  
 אחרי, הרי זה או רבי יהודה בן בנא, או רבי יהודה ברי אלעזר,  
 וזה גם רבי יהודה בן בנא וגם רבי יהודה ברי אלעזר חסידים  
 דמעיקרא הוו – חסידים מתחילתם היו, ובודאי לא נשבעו מעולם  
 לשקר. ומברייתות אלו מוכח שמחלוקת רבי טרפון ורבי עקיבא  
 היא באופן שלא נשבע לשקר.  
 הגמרא חוזרת בה, ומעמידה את מחלוקתם באופן אחר, ולפי זה  
 תבואר משנתנו. מתרצת הגמרא: אלא, לעולם משנתנו כרבי  
 טרפון היא, הסובר בגזל אחד מחמשה בני אדם שמוניח גזילה  
 ומסתלק, ומדובר באופן שלא נשבע לשקר, ומוזהר רבי טרפון היבא  
 דאשתבע לשקר, שחייב לשלם לכל אחד ואחד, ולכן במשנתנו  
 שנשבע לשקר חייב להוליכה אחריו למדי, אך בלא נשבע לשקר  
 אינו חייב בכך. מבררת הגמרא, מאי טעמא, דאמר קרא לגבי נשבע  
 לשקר (ויקרא ה כד) לא אשר הוא לו נתנו ביום אשמתו, וכיון  
 שנשבע אינו נפטר עד שישב את הגזילה ליד הגזול. ומבארת  
 הגמרא את טעמו של רבי עקיבא לפי אוקימתא זו, ורבי עקיבא  
 (דאמר), אף על גב דלא מישתבע לשקר, קנים, כיון שעשה איסור  
 בגזילתו, וחייב לשלם לכל אחד ואחד, וזהו שלא כמבואר  
 במשנתנו שרק אם נשבע לשקר חייב להוליכה אחריו למדי.  
 הגמרא דוחה אף אוקימתא זו. מקשה הגמרא: ורבי טרפון – אם  
 משנתנו כרבי טרפון, מפי רבי היבא דמישתבע – הלא באופן שנשבע  
 לשקר לא סניא דלא הוזהר – אינו מתחייב בכפרה על שבועתו  
 והשבוך לידי הגזול אלא באופן שהודה, שנאמר בפרשה זו  
 (במדבר ה ז) והתוודו את חטאתם אשר עשו, וצריך לומר  
 שמשנתנו מדברת באופן שהודה ובא לצאת ידי שמים, ואם כן

הרי זה משלם חופש נוסף על החופש הראשון, כיון שאותו חומש  
 נעשה כקרבן, שהרי התחייב לשלמו וכפר בו, ודינו ככל מחויב  
 ממון שכפר בו ונשבע לשקר, שמשלם עליו חומש, וכן אם נתן לו  
 את החומש הראשון ונשבע לשקר על החומש השני והודה, חייב  
 להוסיף חומש על החומש השני ונשבעה כקרבן, וכן לעולם, עד  
 שיתמעט ה' קרבן – החומש שכפר בו הגזול ודינו עתה כקרבן משנה  
 פרושה, כיון שאין חיוב חומש בנשבע לשקר על כפירת פחות  
 משה פרוטה. מבארת המשנה שדינים אלו שייכים בחיובי ממון  
 נוספים, וכן בפקדון שכפר בו השומר ונשבע לשקר, שנאמר (ויקרא  
 ה כא) נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעצמיתו (או)  
 בפקדונו, או בתשומת יד – הלוואה, או בגזל, או עשק את עמיתו –  
 שכר שכיר, או מצא אבדה וכחש בה ונשבע על שקר, בכל אלו,  
 הרי זה משלם קרבן וחומש, ומביא קרבן אשם.

## גמרא

שנינו במשנה: הגזול את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו, יוליכנו  
 אחריו אפילו למדי. מדייקת הגמרא: אם נשבע לו, אין – כן, חייב  
 להוליכה למדי, אך אם לא נשבע לו, לא, אלא תהא בידו עד  
 שיבוא ליטלה ממנו. וסברה הגמרא שחיוב ההולכה למדי אינו  
 מחמת השבועה, אלא מדין השבת הגזילה, ולכך מקשה הגמרא,  
 מני – מי הוא התנא של משנתנו, המחייב להוליך למדי רק  
 כשנשבע לשקר, והרי אין זה לא רבי טרפון, ולא רבי עקיבא,  
 (רתנא) [רתנן] ביבמות (קיתו). מי שגזל אחד מהמשה בני אדם,  
 ואינו יודע איזה מהן גזל, וכל אחד מהחמשה אומר אותי גזל, הדין  
 הוא שהגזול מניח את הגזילה ביניהם – בין כל החמשה, שהרי אחד  
 מהם הוא הגזול, ומסתלק בכך מן הדין, דרבי רבי טרפון. רבי עקיבא  
 אומר, לא זו הדרך שמוציאתו מיד עבירה של גזל, ואינו נפטר  
 מחיובו עד שישלם את דמי הגזילה לכל אחד ואחד מהחמשה.  
 והבינה הגמרא שמחלוקתם היא האם חייבה התורה את הגזול  
 להשיב את הגזילה ליד הגזול ממש, או שדי בכך שאינו מעבדה  
 בידו, ומסיימת הגמרא את קושייתה, מני – כדעת מי סוברת  
 משנתנו, אי רבי טרפון, הלא אף על גב דאשתבע לשקר אמר  
 שמוניח הגזול את הגזילה ביניהם ומסתלק, ואילו במשנתנו מבואר  
 כשנשבע לשקר חייב להוליכה אחריו למדי. ואי רבי עקיבא, הלא  
 אף על גב דלא אשתבע לשקר אמר שאינו נפטר עד שישלם גזילה  
 לכל אחד ואחד, כדי שיהיה ברור שבאה הגזילה ליד הגזול, ואילו  
 במשנתנו משמע שאם לא נשבע אינו חייב להוליכה אחריו למדי.  
 הגמרא מבארת את מחלוקתם באופן אחר, ולפי זה תבואר  
 משנתנו. מתרצת הגמרא: לעולם משנתנו כרבי עקיבא היא, ובי  
 קאמר רבי עקיבא שאינו נפטר עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד, רק  
 היבא דאשתבע לשקר הוא. דקאמר כן, וכמבואר במשנתנו  
 שהחיוב להוליך את הגזילה למדי הוא רק כשנשבע לשקר,  
 ובאמת אם לא נשבע לשקר מניח את הגזילה ומסתלק, ומאי  
 טעמא, משום דאמר קרא רק לגבי הנשבע לשקר (ויקרא ה כד)  
 לא אשר הוא לו נתנו ביום אשמתו, כלומר שאינו נפטר עד שישב  
 ליד הגזול, אבל כשלא נשבע לא חייבתו תורה בכך, ואינו חייב  
 להשיב לכל החמשה, וכן אינו צריך ללכת אחריו למדי. מבארת  
 הגמרא לפי זה את סברת רבי טרפון, ורבי טרפון סובר דאף על גב  
 דאשתבע לשקר ומעיקר הדין חל עליו חיוב השבה ליד הגזול,  
 מכל מקום מניח גזילה ביניהם ומסתלק, כיון דעבד רבנן תפנתא –  
 עשו חכמים תקנה שיפטר בהנחת הגזילה, כדי שלא ימנע הגזול  
 מלעשות תשובה. וכמו דתניא בברייתא לגבי גזול שנשבע לשקר,  
 גזילה תתקנו חכמים, שאם היתה ההוצאה של הולכת הגזילה  
 לגזול יתירה על שווי הקרבן, אינו צריך להוליכה אחריו, אלא משלם  
 – נתן קרבן וחומש לבית דין שיהא בידם עד שיבוא הגזול, ומביא  
 את אשמו מיד, ומתכפר לו, אף שעדיין לא באה הגזילה ליד הגזול.  
 וסובר רבי טרפון שכשם שתקנו חכמים שאינו צריך להוליך את  
 הגזילה למדי, כך כשגזל אחד מחמשה ואינו יודע מאיזה מהם, די  
 שניחנה ביניהם ואינו צריך להשיב לכל אחד. חוזרת הגמרא

## המשך ביאור למסכת בבא קמא ליום ראשון עמוד ב

- |   |                                                                     |                                                                                                               |
|---|---------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | מַאי אִיְדִיא – מדוע אמרה המשנה שחיובו ללכת אחרי הנגזל למדי         | הגזל אחד מחמשה בני אדם, שמוֹדֶה רַבִּי טַרְפוֹן לרבי עקיבא <sup>4</sup>                                       |
| 2 | הוא רק כשגזל 'וְנִשְׁפַּע', והרי בבא לצאת ידי שמים אִפִּילוּ בְּלֹא | בְּאוֹמַר לְשָׁנִים 'גִּזַּלְתִּי אֶחָד מִכֶּם מָנָה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִיזָה מִכֶּם', שְׁנוֹתָן <sup>5</sup> |
| 3 | שְׁבוּעָה נִמְי עליו להוליכו אחרינו למדי, וכדִּתְנִיא בברייתא לגבי  | לָזָה מָנָה וְלָזָה מָנָה, כִּיּוֹן <sup>6</sup>                                                              |